

สรุปภาพรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ รวม 6 พระองค์ ดังนี้

- 1.1 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
- 1.2 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 1.3 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
- 1.4 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- 1.5 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 1.6 สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารีฯ

2. กรอบระยะเวลา

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกำหนดกรอบ ระยะเวลารวบรวมข้อมูลช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2495 จนถึง ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 ที่ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริไปแล้ว

3. ที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในครั้งนี้ สำนักงาน กปร. ได้กำหนด ที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จาก 3 แหล่ง ดังนี้

- 3.1 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้พระราชทานพระราชดำริโดยตรง
- 3.2 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดจากการที่ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ขอพระราชทานความช่วยเหลือ
- 3.3 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่หน่วยงานได้กราบบังคมทูลรายงานและ/ หรือขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว

4. การแบ่งประเภทโครงการ

สำนักงาน กปร. ได้แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

- 4.1 โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ
- 4.2 โครงการพัฒนาด้านการเกษตร
- 4.3 โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
- 4.4 โครงการพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ
- 4.5 โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข
- 4.6 โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร
- 4.7 โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา
- 4.8 โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ และอื่นๆ

5. การรวบรวมข้อมูลแบ่งพื้นที่ออกเป็น ดังนี้

5.1 ภาคเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน นครสวรรค์ พะเยาแพร่ เพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

5.2 ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ระยอง ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สระแก้ว สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

5.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี

5.4 ภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

5.5 ไม่ระบุภาค คือ โครงการที่ดำเนินงานในลักษณะเดียวกันโดยทำในหลายพื้นที่ หรือดำเนินโครงการในพื้นที่ต่างประเทศ

6. แหล่งข้อมูล

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 28 หน่วยงาน ประกอบด้วย

- แหล่งข้อมูลหลัก มาจาก 7 หน่วยงาน ดังนี้
 - สำนักงาน กปร.
 - มูลนิธิชัยพัฒนา
 - กรมชลประทาน
 - จังหวัด
 - กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
 - หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- แหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ จำนวน 23 หน่วยงาน สำหรับใช้ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล

อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่รวมถึงโครงการเฉลิมพระเกียรติของส่วนราชการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ และดำเนินงานเพื่อทำตามแนวพระราชดำริ

7. หลักในการนับจำนวนโครงการ

7.1 โครงการที่ดำเนินการภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับเป็น 1 โครงการ

7.2 อ่างเก็บน้ำหรือฝายพร้อมระบบส่งน้ำ นับเป็น 1 โครงการ

7.3 โครงการขนาดใหญ่ด้านแหล่งน้ำ ถ้ามีโครงการย่อยให้นับแยกโครงการย่อยเป็น 1 โครงการ ยกเว้น กิจกรรมที่ดำเนินการซ้ำในพื้นที่เดิม เช่น มีการขุดลอกในคลองนั้นแล้ว และมีการขุดลอกคลองนั้นซ้ำอีกครั้ง จะนับเป็น 1 โครงการ

7.4 โครงการในลักษณะบูรณาการ ภายใต้โครงการขนาดใหญ่ นับเป็น 1 โครงการ

7.5 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นับเป็น 1 โครงการ (ไม่นับกิจกรรมย่อยในโรงเรียน)

8. สรุปจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ เดือนกันยายน 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,176 โครงการ แยกเป็นภาคและการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามตารางสรุปได้ ดังนี้

การพัฒนาด้าน	ภาค					รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	ไม่ระบุ พื้นที่ ๆ	
1. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	1,407	565	982	695	1	3,650
2. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	41	37	25	28	2	133
3. โครงการพัฒนาด้าน สิ่งแวดล้อม	79	38	46	34	2	199
4. โครงการพัฒนาด้าน ส่งเสริมอาชีพ	80	32	131	99	2	344
5. โครงการพัฒนาด้าน สาธารณสุข	11	17	1	8	10	47
6. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม /สื่อสาร	27	24	16	23	-	90
7. โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการ สังคม/การศึกษา	222	84	66	59	7	438
8. โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ /อื่น ๆ	105	65	49	43	13	275
รวม	1,972	862	1,316	989	37	5,176

ที่มา: สำนักงาน กปร.
กันยายน 2566

ทั้งนี้ สามารถแยกประเภทการพัฒนาของแต่ละจังหวัดในแต่ละภาคได้ ดังนี้

- **พื้นที่ภาคเหนือ** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2506 จนถึง กันยายน 2566 มีจำนวน 1,972 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านการเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กำแพงเพชร	34	1	-	-	-	-	3	2	40
เชียงราย	124	5	10	3	-	4	47	9	202
เชียงใหม่	484	9	23	33	1	13	63	39	665
ตาก	75	-	13	3	2	4	31	6	134
น่าน	116	4	5	13	4	1	19	11	173
นครสวรรค์	14	1	1	-	-	-	2	4	22
พะเยา	57	3	3	1	-	-	3	6	73
แพร่	54	1	2	-	-	1	-	-	58
เพชรบูรณ์	35	2	2	-	-	1	4	1	45
พิจิตร	3	1	-	-	-	-	-	-	4
พิษณุโลก	29	5	2	3	-	1	7	5	52
แม่ฮ่องสอน	114	3	10	13	-	2	32	9	183
ลำปาง	130	1	2	2	-	-	-	2	137
ลำพูน	70	3	2	-	2	-	-	2	79
สุโขทัย	30	-	-	-	-	-	1	-	31
อุตรดิตถ์	29	-	4	9	2	-	10	8	62
อุทัยธานี	9	2	-	-	-	-	-	1	12
รวม	1407	41	79	80	11	27	222	105	1972

● พื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2498 จนถึง กันยายน 2566 มีจำนวน 862 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กรุงเทพฯ	13	1	2	-	10	12	15	2	55
กาญจนบุรี	62	1	2	3	1	-	14	5	88
จันทบุรี	24	1	2	1	-	1	7	4	40
ฉะเชิงเทรา	25	1	-	-	-	1	3	1	31
ชลบุรี	22	-	1	-	-	-	-	9	32
ชัยนาท	1	3	-	-	-	-	-	-	4
ตราด	7	-	-	-	-	-	2	1	10
นครนายก	22	4	2	1	-	1	-	6	36
นครปฐม	2	-	-	-	-	1	7	2	12
นนทบุรี	1	-	-	-	2	-	-	-	3
ปทุมธานี	2	1	-	-	-	-	-	2	5
ประจวบคีรีขันธ์	69	1	7	7	-	4	14	2	104
ปราจีนบุรี	13	2	6	1	-	-	1	4	27
พระนครศรีอยุธยา	12	4		4	1	-	2	3	26
เพชรบุรี	79	6	9	5	-	-	4	3	106
ราชบุรี	42	3	2	1	-	1	2	4	55
ระยอง	11	-	-	-	-	-	-	3	14
ลพบุรี	30	2	1	1	-	-	-	1	35
สมุทรปราการ	6	-	2	-	3	2	2	1	16
สมุทรสงคราม	4	-	1	2	-	-	-	2	9
สมุทรสาคร	3	2	-	-	-	-	-	-	5
สระบุรี	16	2	-	-	-	-	1	1	20
สระแก้ว	83	1	1	2	-	1	10	6	104
สิงห์บุรี	2	-	-	1	-	-	-	-	3
สุพรรณบุรี	11	1	-	-	-	-	-	-	12
อ่างทอง	3	1	-	3	-	-	-	3	10
รวม	565	37	38	32	17	24	84	65	862

● พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2506 จนถึง กันยายน 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,316 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กาฬสินธุ์	37	-	1	5	-	-	-	2	45
ขอนแก่น	68	5	1	7	-	-	-	1	82
ชัยภูมิ	41	1	2	1	-	-	-	2	47
นครพนม	86	2	-	18	1	1	8	3	119
นครราชสีมา	49	3	3	2	-	1	-	2	60
บึงกาฬ	19	1	1	2	-	-	5	-	28
บุรีรัมย์	80	5	2	14	-	-	5	9	115
มหาสารคาม	14	-	-	5	-	-	-	-	19
มุกดาหาร	59	1	5	8	-	-	2	1	76
ยโสธร	12	1	-	2	-	-	1	1	17
ร้อยเอ็ด	26	-	2	4	-	-	-	2	34
เลย	30	1	5	9	-	1	8	-	54
ศรีสะเกษ	42	-	2	8	-	-	3	5	60
สกลนคร	245	-	12	27	-	9	3	8	304
สุรินทร์	39	1	4	3	-	1	7	6	61
หนองคาย	8	-	2	-	-	-	-	1	11
หนองบัวลำภู	24	-	-	1	-	-	-	-	25
อำนาจเจริญ	11	-	-	1	-	-	1	-	13
อุดรธานี	49	4	3	5	-	-	8	2	71
อุบลราชธานี	43	-	1	9	-	3	15	4	75
รวม	982	25	46	131	1	16	66	49	1,316

- **พื้นที่ภาคใต้** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2517 จนถึง กันยายน 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 989 โครงการ สรุปได้ดังนี้

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้าน แหล่งน้ำ	ด้าน การเกษตร	ด้าน สิ่งแวดล้อม	ด้านการ ส่งเสริม อาชีพ	ด้าน สาธารณสุข	ด้าน คมนาคม/ สื่อสาร	ด้าน สวัสดิการ สังคม/ การศึกษา	ด้าน บูรณา การ/อื่นๆ	
กระบี่	9	-	2	1	-	-	1	5	18
ชุมพร	47	-	1	-	-	1	6	5	60
ตรัง	24	-	-	-	-	1	3	-	28
นครศรีฯ	57	2	5	2	-	-	6	6	78
นราธิวาส	298	15	11	48	2	7	11	11	403
ปัตตานี	54	2	1	27	1	4	3	6	98
พังงา	11	3	5	1	1	-	-	-	21
พัทลุง	32	1	-	5	-	-	1	3	42
ภูเก็ต	1	-	1	-	1	1	-	-	4
ยะลา	68	2	3	7	1	4	7	1	93
ระนอง	11	1	-	1	2	-	-	-	15
สงขลา	44	2	3	3	-	1	12	5	70
สตูล	13	-	2	1	-	1	5	-	22
สุราษฎร์ธานี	26	-	-	3	-	3	4	1	37
รวม	695	28	34	99	8	23	59	43	989

● ไม่ระบุพื้นที่หรือหลายพื้นที่หรือต่างประเทศ ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2517 จนถึง กันยายน 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 37 โครงการสรุปได้ดังนี้

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ไม่ระบุจังหวัด

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านการเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	บูรณาการ/อื่นๆ	
ไม่ระบุจังหวัด	1	2	2	2	10	-	7	13	37